

ÖZET

Ünlü dil bilimci Georges Dumézil eğitimi sırasında karşılaştırmalı dil bilgisi dalı ile karşılaşır. Yeni lisanları öğrenmekte oldukça başarılıdır. Georges Dumézil'in dil öğrenme becerisi onu yeni ufuklara taşır. Dinler Tarihi ve Karşılaştırmalı Mitoloji adında iki tez yazar. Dinler tarihi tezi daha sonra kitaplaştırıldığında 'Ölümsüzlük Şöleni' olarak geçer. 1925'te Dinler Tarihi derslerini vermek üzere Marsilya'dan İstanbul'a gelir. İstanbul'a geldikten sonra Kafkasya medeniyetleri dilleri hakkında sayısız dil bilgisi kitabı yazar. Karşılaştırmalı mitolojinin geri kaldığını fark eden Dumézil çalışmalarını bu tarafa çevirir. Hint-Avrupa toplulukları üzerinde araştırmalar yapar. Dumézil 19. yüzyılın sonunda 20. yüzyılın başında indirgemeci bir bakış açısı olduğunu fark eder. Grimm kardeşlerden başlayan Shewartz'a kadar süren bakış açısı her mitin bir gök unsuruyla bağlantılı olduğudur. Mitolojik farkların açıklamasını tabiat ötesi güçlerle açıklamaya çalışırlar. Shewartz'tan sonra Max Müller mitolojik terimleri dil hastalığı olarak açıklamaya çalışır. Mitlerdeki her türlü olay ve olgu Güneş, Ay ve yıldızlardaki değişimlerle yorumlanır.

Dumézil'in çalışması bu sırada karşımıza çıkar. Devlet yapısını, bürokratik yapı, ordu ve üretici sınıf üçlüsünün oluşturduğunu söyler. Sosyal sistemi mitlerde kahramanlar üzerinden açıklar. Grimm, Shewartz, Max Müller mit kahramanlarını Güneş sistemine indirgiyordu, Dumézil'in yaptığı ise siyaset sistemini mit kahramanları üzerinden okumasıdır.

Manas Destanı, Kırgız toplumunu bir araya getirecek, onları yok olmaktan kurtaracak bir güç olarak görülür. Savaşçı bir destan olarak karşımıza çıkar. Destanın bu yönü ile Dumézil'in savaşçılık teorisi arasında bağlantı kurulur. Manas çoban toplumu insanıyken, eşi Kanıkey tarım toplumu insanıdır. Kanıkey destanda bereketi temsil eden bir kahraman

olarak yansıtılır. Kanıkey'in bu özelliği Dumézil'in üreticilik teorisiyle ilişkilendirilir. Yönetici toplumu temsil eden kişi olarak ilk başta karşımıza Manas çıkar. Daha sonra Manas'ın çocukları bu görevi devralır. Dumézil'in yönetici sınıf teorisini anlatmak için Manas, Semetey ve Seytek'i ele aldık.

Çalışmamızı dört bölüme ayırarak ilerledik. Birinci bölümde erken dönem halk bilimi kuramlarının içinde Georges Dumézil'i ele aldık. İkinci bölümde Georges Dumézil'in hayatı, dinler teorisi çalışmaları, mitoloji çalışmaları, üç işlev teorisi hakkında bilgi verildikten sonra Manas Destanı'nın özeti ve şahıs kadrosunu anlattık. Dördüncü bölümde Georges Dumézil'in üç işlev teorisini Manas Destanı'ndan alınan örneklerle ortaya koyduk. Bu çalışma sonucunda Kırgızların yaşayış biçimlerini, mücadelelerini, savaşlarını, gelenek ve göreneklerini, ahlaki ve dini değerlerini anlatan Manas Destanı'nı, Georges Dumézil'in üç işlev teorisinden yola çıkarak yorumladık. Georges Dumézil'in üç işlev teorisinin Türk toplumlarında üçlü işlevi ortaya koymak bakımından önem teşkil etmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Georges Dumézil, Üç İşlev Teorisi, Manas Destanı

ABSTRACT

The famous linguist Georges Dumézil, who has an important place in our literature, encounters the branch of comparative grammar during his education. Georges Dumézil's language learning skills, who are very successful in learning new licenses, take him to new horizons. He wrote two theses, History of Religions and Comparative Mythology. When the thesis on the history of religions was later published, it was referred to as the "Feast of Immortality". He came to Istanbul from Marseille in 1925 to teach History of Religions. After coming to Istanbul, he wrote numerous grammar books on the languages of Caucasian civilizations. Realizing that comparative mythology is backward, Dumézil turns his studies this way. Conducts research on Indo-European communities. Dumézil realizes that he had a reductionist perspective at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. From the Girmm brothers to Schwartz, the point of view is that every myth is connected with an astronomy. They try to explain the explanation of mythological differences with supernatural forces. After Shchwartz, Max Müller tries to explain mythological terms as language disease. All kinds of events and phenomena in the myths are interpreted with the changes in the Sun, Moon and Stars.

Dumézil's work appears at this time. He says that the state structure consists of the bureaucratic structure, the army and the productive classes. Explains the social system through heroes in myths. Girmm, Shchwartz, Max Müller were reducing the mythical heroes to the Solar system, while Dumézil was reading the political system through myth heroes. The Epic of Manas is an epic with its warrior and shepherd. It is seen as a force that will bring the Kyrgyz community together and save them from extinction. While Manas is a herdsman, his wife Kanikey is a farmer. Kanikey is portrayed as a hero representing fertility in the epic. At the same time, since she gave birth to Manas' son, she is also a hero responsible for the birth. Although the administrator appears as Cakır Han at first as the person representing the society, the person who ensures the unity of the society is the hero Manas.

I proceeded by dividing my work into four parts. In the first part, I discussed Georges Dumézil among the early folklore theories. In the second part, after giving information

about the life of Georges Dumézil, his studies on the theory of religions, his studies on mythology, the theory of three functions, I explained the summary of the Epic of Manas and its character. In the fourth chapter, Georges Dumézil's theory of three functions is presented with examples from the Epic of Manas. As a result of this study, the Epic of Manas, which describes the lifestyles, struggles, wars, customs and traditions, moral and religious values of the Kyrgyz, was interpreted based on Georges Dumézil's theory of three functions. Georges Dumézil's theory of three functions is important in terms of revealing the triple function in Turkish societies.

KEYWORDS: Georges Dumézil, theory of three functions, Epic of Manas